

POLICY BRIEF

2016

การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุน
ของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน

เอกสารประกอบการสัมมนาเผยแพร่ผลงานวิจัยประจำปี 2559
6 กันยายน 2559

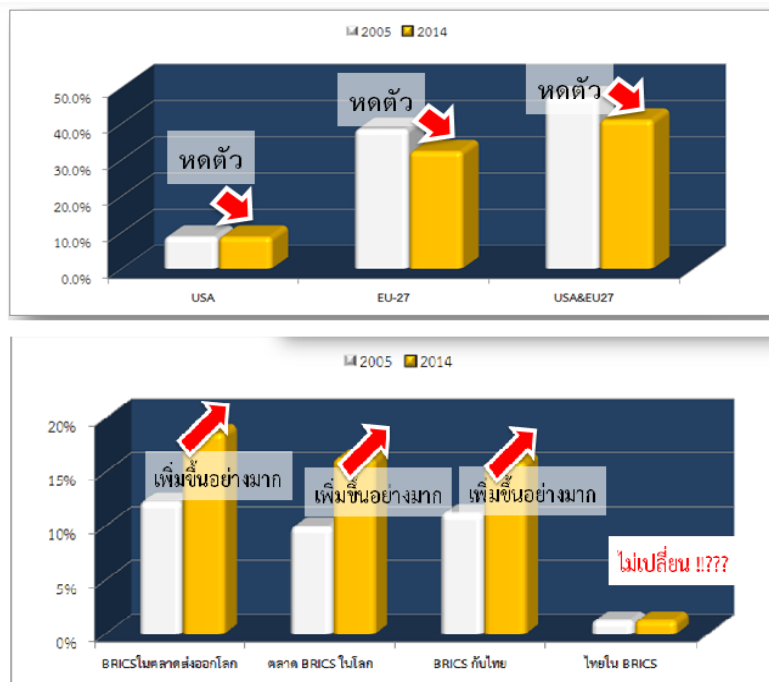
รายงานสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief)

โครงการวิจัยเรื่อง

“การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”

ประเทศบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ หรือที่เรียกว่า กลุ่มประเทศ BRICS นั้น มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็ว สวนทางกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิมอย่าง สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ที่มีส่วนแบ่งในตลาดโลกลดลง อย่างไรก็ตาม แม้ไทยขยายการค้ากับกลุ่มประเทศ BRICS มากขึ้น แต่ส่วนแบ่งตลาดของไทยในกลุ่มประเทศ BRICS กลับไม่เพิ่มขึ้นตาม แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของไทยนั้น มาจากตลาดโลกที่ขยายตัวเป็นหลัก และไม่ได้มาจากความสามารถในการรุกตลาดกลุ่มประเทศ BRICS

ภาพที่ 1 : ส่วนแบ่งตลาดโลกของสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และกลุ่มประเทศ BRICS

ที่มา : วิเคราะห์โดยคณะผู้ดำเนินงานวิจัย, ข้อมูลจาก Trade Map, UNCTAD

เหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ ไทยขาดความรู้ความเข้าใจในตลาดกลุ่มประเทศ BRICS ทั้งหมด (หากรู้ก็มีอยู่เพียงกับบางประเทศเท่านั้น) และอีกประการ คือ ขาดเครื่องมือ โดยเฉพาะมาตรการส่งเสริมจากรัฐที่เพียงพอในการขยายการค้าและการลงทุนในกลุ่มประเทศ BRICS

การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เครื่องมือสำคัญในการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ คือ การทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) ซึ่งนอกจากจะช่วยลดอุปสรรคทางการค้า อันเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างกันแล้ว ยังเป็นประตูไปสู่ความตกลงและมาตรการอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นการกระตุ้นให้ภาคเอกชน ทั้งผู้ค้า ผู้ลงทุน ตลอดจนตลาด ตระหนักถึงความสำคัญของคู่เจรจา FTA ด้วย ดังจะเห็นได้จากการขยายตัวทางการค้าระหว่างอาเซียน กับ ไทย ทั้งที่มีการขอใช้สิทธิประโยชน์จาก FTA ดังกล่าวต่าก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มประเทศ BRICS นั้น “ไทยมี FTA ร่วมด้วย เพียง 1 - 2 ประเทศเท่านั้น คือ จีน กับ อินเดีย โดยมีเฉพาะจีนเท่านั้น ที่เจรจาเสร็จสิ้นครบถ้วนทุกรายการสินค้าแล้ว ในขณะที่อินเดียมีความตกลงบังคับใช้จริงเพียง 82 รายการเท่านั้น” ดังนั้น “ไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาการทำ FTA กับทั้ง อินเดีย และกับชาติสมาชิกของกลุ่มประเทศ BRICS ที่เหลือ” อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ FTA ระหว่างไทย กับกลุ่มประเทศ BRICS เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว

แนวทางแก้ไขปัญหา

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดทำ FTA ของไทยกับกลุ่มประเทศ BRICS ทั้งกลุ่ม พบว่า ในภาพรวม จะทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวขึ้น โดยจะส่งผลให้ GDP ของไทยเติบโตสูงขึ้น ร้อยละ 1.87 เทียบกับ GDP ในปี 2558 คือ 2.6 แสนล้านบาท มากกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียนที่ส่งผลให้ GDP เติบโตสูงขึ้นเพียงร้อยละ 0.55 ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ทั้งการบริโภค การลงทุน และการใช้จ่ายภาครัฐจะเพิ่มสูงขึ้นด้วย

ตารางที่ 1 : ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดทำ FTA ของไทยกับ BRICS
ด้านเศรษฐกิจมหภาค

	ASEAN	ไทย	ไทย (ล้านบาท)
การบริโภค	0.59%	2.23%	155,552.18
การลงทุน	1.35%	11.09%	362,350.73
การใช้จ่ายภาครัฐ	0.60%	2.41%	56,281.69
การส่งออก	1.28%	0.51%	47,429.29
การนำเข้า	1.67%	4.27%	-333,206.82
GDP (expenditure)	0.55%	1.87%	264,409.60

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ขณะเดียวกันด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า ขณะที่รายได้ต่อประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.28 แต่อัตราเงินเพื่อเพิ่มขึ้นตามเพียงร้อยละ 1.36 และสิ่งแวดล้อมก็เสียหายมากขึ้นเพียงร้อยละ 0.04 เท่านั้น อรรถประโยชน์ในภาพรวมจึงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.33 จึงสรุปได้ว่า “ในภาพรวม การทำ FTA ระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศ BRICS จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับไทย”

ตารางที่ 2 : ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดทำ FTA ของไทยกับกลุ่มประเทศ BRICS ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

	อัตราเงินเพื่อ	อรรถประโยชน์	รายได้ต่อประชากร	สิ่งแวดล้อม
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	1.36	1.33	2.28	-0.04

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาวิจัยพบว่า ไทยไม่สามารถเจรจา FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS ทางตรงได้ จึงต้องเลือกเจรจากับกลุ่มประเทศ BRICS เป็นรายประเทศแทน ซึ่งพบว่า การเจรจาต่อกับอินเดียให้ผลดีต่อเศรษฐกิจมากที่สุด คือ ส่งผลให้ GDP ขยายตัวมากที่สุด รองลงมา คือ รัสเซีย บราซิลกับแอฟริกาใต้ ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่า ไม่มี FTA ใดที่จะส่งผลเสียในภาพรวมต่อไทย ไทยจึงควรเจรจา FTA กับประเทศเหล่านี้ เรียงลำดับตามความสำคัญ คือ (1) อินเดีย (2) รัสเซีย และ (3) บราซิล/แอฟริกาใต้¹

ตารางที่ 3 : ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของ FTA ระหว่างไทย/อาเซียน กับบราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้ ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth)

หน่วย : ร้อยละ

คู่เจรจา	FTA กับ ไทย	FTA กับ อาเซียน
บราซิล	0.10	0.09
รัสเซีย	0.13	0.12
อินเดีย	0.27	0.23
แอฟริกาใต้	0.10	0.09

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

¹ อาจต้องเจรจากับกลุ่มการค้าที่ทั้ง 3 ประเทศมีความตกลงด้วย ได้แก่ บราซิล ภายใต้ MERCOSUR รัสเซีย ภายใต้ EurAsian Economic Community (EurAsEC) และ แอฟริกาใต้ ภายใต้ Southern African Development Community (SADC)

การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ทั้งนี้ ในการศึกษาาระดับอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางลบ คือ เป็นสินค้าที่คู่แข่งจากมีศักยภาพในการแข่งขัน แต่ไทยไม่มีศักยภาพในการแข่งขัน แตกต่างกันไปตามประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่

- **บราซิล** สำหรับ เครื่องหนัง เนื้อสัตว์ น้ำมัน กระดาษ
- **รัสเซีย** สำหรับ เบ็ดเตล็ด (อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี กล้องถ่ายรูป)
- **อินเดีย** สำหรับ เคมีภัณฑ์ (อาทิ ยา) เครื่องหนัง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า
- **จีน** สำหรับ ผลิตภัณฑ์จากโลหะ เครื่องหนัง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม หมวก รองเท้า หิน กระจก เซรามิก
- **แอฟริกาใต้** สำหรับ เบ็ดเตล็ด (อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี กล้องถ่ายรูป)

ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ควรระบุให้เป็นสินค้าอ่อนไหวในการเจรจา และจัดมาตรการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเหล่านี้สามารถยกระดับเพื่อรองรับปรับตัวได้ต่อไป

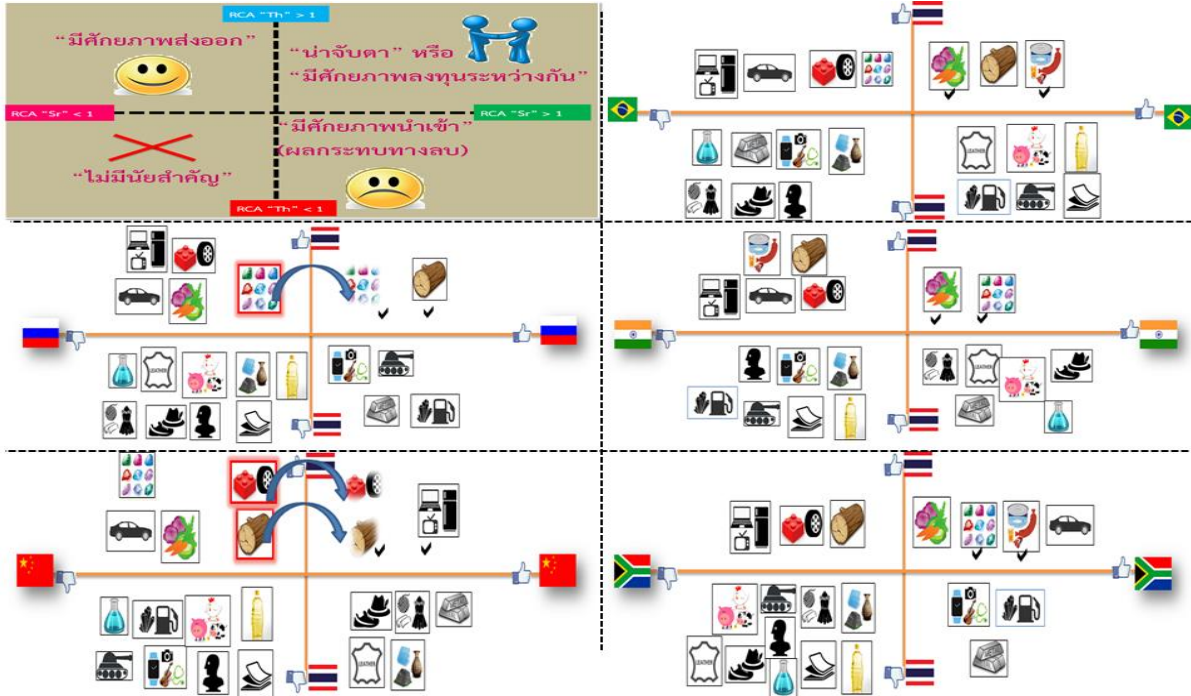
ตารางที่ 4 : กลุ่มสินค้าที่ควรระบุเป็นสินค้าอ่อนไหวของไทยในกรณีเจรจา FTA กับบราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้

บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้
เครื่องหนัง	เบ็ดเตล็ด	เคมีภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์จากโลหะ	เบ็ดเตล็ด
เนื้อสัตว์	(อาทิ นาฬิกา	(อาทิ ยา)	เครื่องหนัง	(อาทิ นาฬิกา
น้ำมัน	อุปกรณ์การแพทย์	เครื่องหนัง	สิ่งทอและ	อุปกรณ์การแพทย์
กระดาษ	เครื่องดนตรี	สิ่งทอและ	เครื่องนุ่งห่ม	เครื่องดนตรี
	กล้องถ่ายรูป)	เครื่องนุ่งห่ม	หมวก รองเท้า	กล้องถ่ายรูป)
		หมวกและ	หิน กระจก	
		รองเท้า	เซรามิก	

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

นอกจากในด้านสินค้าอ่อนไหวที่ต้องรองรับผลกระทบแล้ว ยังมีสินค้าในกลุ่มอื่นที่มีศักยภาพในการส่งออก (ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน แต่คู่แข่งไม่มี) สินค้าที่น่าจับตา หรือ มีศักยภาพการลงทุนระหว่างกัน (มีศักยภาพในการแข่งขัน ทั้งไทยและคู่แข่ง) และสินค้าที่ไม่น่าจะได้รับผลกระทบใด ๆ (ไม่มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งคู่) ซึ่งสินค้าแต่ละกลุ่มนั้นแตกต่างกันออกไปตามคู่แข่ง ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 : กลุ่มสินค้าต่าง ๆ แบ่งตามผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายใต้ FTA ระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศ BRICS

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

บทสรุป และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า ไทยควรทำความตกลง FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS ทั้งกับอินเดียที่ คังคังอยู่ และกับรัสเซีย บราซิล และแอฟริกาใต้ ที่ยังไม่มีเจรจา นอกจากนี้ ในการเจรจาควรกำหนดกลุ่ม สินค้าได้รับผลกระทบทางลบที่ได้แสดงไว้แล้วในตารางที่ 4 ให้เป็นสินค้าอ่อนไหว ที่สำคัญ ไทยควรมีมาตรการ เพื่อขยายการค้าและการลงทุนกับกลุ่มประเทศ BRICS ให้สมตามเจตนาของการทำ FTA ด้วย โดยแนวทาง สำคัญที่สรุปเป็นข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานวิชาการ ภาครัฐ เอกชนรายใหญ่ และเอกชนรายเล็ก มีดังนี้

หน่วยงานวิชาการ

- ทำการศึกษารายละเอียดเชิงลึกแง่มุมต่าง ๆ ใน 5 ประเทศ และเผยแพร่ข้อมูล ทั้งในรูปแบบงาน วิชาการ การจัดสัมมนา และรูปแบบอื่นที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และนำเสนอ เช่น ในรูปแบบของ อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ ฯลฯ
- ระบุและศึกษาพื้นที่เป้าหมายในบราซิล อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้

ภาครัฐ

- เตรียมมาตรการยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางลบจากการเปิดเสรีทางการค้าในประเทศ
- นำผลการศึกษาของหน่วยงานวิชาการมาขยายผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยืนยันการระบุพื้นที่ และการช่วยประชาสัมพันธ์ผลการศึกษา
- พัฒนา/ส่งเสริม/บูรณาการ กองทุนรองรับผลกระทบจาก FTA ต่าง ๆ ในประเทศ ทั้งกองทุนของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม
- รวบรวมเอกชนที่เหมาะสมกับพื้นที่เป้าหมาย โดยควรจัดทำให้ครอบคลุมกิจการหลัก กิจการสนับสนุน ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่
- จัดหาคู่ค้าที่เหมาะสม และดำเนินการนำเอกชนเดินทางเข้าไปยังพื้นที่เป้าหมาย
- ดำเนินการเจรจากับรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น โดยเฉพาะในการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน
- เป็นพี่เลี้ยงในช่วงแรกของการค้าและการลงทุน²
- เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทย (Thainess) ในพื้นที่ เป็นหลักก่อน
- ช่วยเหลือทางการเงิน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (soft loan) ประกันการลงทุน (insurance) ร่วมหุ้นกับกิจการที่น่าสนใจ (venture capital) หรือระดมทุน (crowd funding)
- อาจพิจารณาการร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม” หรือโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติมในนิคมอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว
- พิจารณาการยกเว้นภาษีซ้อนเป็นกรณีพิเศษแก่บางกิจกรรม
- มีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่นั้น ๆ

เอกชนรายใหญ่

- พิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อนของตน เปรียบเทียบกับผู้ประกอบการต่างชาติ พิจารณาแผนยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน
- อาจขอความช่วยเหลือจากรัฐ อาทิ งบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านกองทุน FTA ในประเทศ แต่เพื่อให้ได้รับการอนุมัติตามเงื่อนไขของกองทุนฯ เอกชนรายใหญ่ที่ขอความช่วยเหลือควรมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเอกชนรายเล็กด้วย

---

² รัฐอาจผ่อนผันให้เจ้าหน้าที่และรัฐเองรับเป็นรายได้ของรัฐ รับค่าดำเนินการเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจเป็นส่วนแบ่งหลังธุรกิจเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้ควรต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบด้วย

การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

- นอกจากรูปแบบการลงทุนต่างประเทศที่เอกชนรายใหญ่ของไทยชำนาญอยู่แล้ว (อาทิ การจ้างบริษัทที่ปรึกษารายใหญ่ และการติดต่อกับรัฐบาลต่างประเทศเอง) เอกชนรายใหญ่อาจใช้ประโยชน์จากรัฐตามที่กล่าวมาได้อย่างเต็มที่ ทั้งในรูปแบบของการเจรจาผ่านภาครัฐ และการกูดอกเบี้ยต่ำ หรือรับการยกเว้นภาษีซ้อนจากรัฐ
- ทั้งนี้ เมื่อเอกชนรายใหญ่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ก็ควรช่วยเหลือเอกชนรายเล็กกลับคืน อาทิ
  - เป็นผู้นำเอกชนรายเล็กในประเทศในการลงทุน
  - อาจเป็นผู้นำโดยการร่วมสร้างนิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม หรือโครงสร้างพื้นฐานในเขตอุตสาหกรรม
  - รับซื้อหรือขายสินค้ากับเอกชนไทยรายเล็ก โดยเฉพาะในช่วงตั้งต้น
  - เป็นผู้นำและร่วมกับเอกชนรายเล็กดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเอกชน (Corporate Social Responsibility: CSR) ในพื้นที่

เอกชนรายเล็ก

- ติดตามข่าวสารข้อมูลการค้าการลงทุนกับหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานวิชาการ เพื่อเตรียมรองรับหรือมองหาช่องทางการค้า การลงทุน และปรับปรุงใหม่ ๆ
- ขอความช่วยเหลือเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของตน หรือกลุ่มตน ผ่านกองทุน FTA ต่าง ๆ
- รวมกลุ่ม และประสานประโยชน์กับทั้งในกลุ่ม และกับเอกชนรายใหญ่
- ร่วมให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับรัฐในการปรับปรุงกลยุทธ์ และยุทธศาสตร์

ที่ปรึกษา

ดร.กมลสินทร์ พิณีจกวดดา
ผู้อำนวยการ
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

บรรณาธิการ

นายมน สิกิริประศาสน์
นายวิมล ปิ่นคง
นางสาวนิโลบล ศรีรัตน์

รายนามคณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ดร.ปรียา พาณิช	ผู้จัดการโครงการ
นายพิเศษพร วศวงค์	หัวหน้าทีมวิจัย
นายณัฐสิทธิ์ เรียรประสิทธิ์	ผู้ช่วยชาลย
ดร.กวีพจน์ สัตตวัฒนานันท์	ผู้ช่วยชาลย
นางสาวกนิษฐา ไทยศิริ	นักวิจัย
นางสาวพัฒนัชชี่ นิมมานเหมินท์	นักวิจัย
นางสาวชญาณีศา ใจช้อกุล	นักวิจัยและเลขานุการ
นายธนานันต์ วรรณสาร	นักวิจัย
นายภูวิชญ์ นันทสุรศักดิ์	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวจรรจรารกรณ์ ปัญจสุวรรณ	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวชลิดา เพียรสร้าง	ผู้ช่วยวิจัย

ออกแบบรูปเล่ม : นายปวิธ ดวงสมิน

จัดพิมพ์โดย

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)
อาคารวิจัยพัฒนา ชั้น 8 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬารอย 12 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

อีเมล : info@itd.or.th
เว็บไซต์ : www.itd.or.th

โทรศัพท์ : 66+ (0) 2216 1894-7
โทรสาร : 66+ (0) 2216 1898-9

ITD e-book
ดาวน์โหลดได้ฟรี

 Find us on Facebook

ITD e-Library
ดาวน์โหลดได้ฟรี

www.itd.or.th

international Institute for
Trade and Development
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา

